

नृषिचिह्नमुदीरितम् । चिह्नं च द्विविधमस्मिन्
 कृत्स्नं च कृत्स्नं स्वयम्भुवाचचिह्नादि स्वयम्भुतम् ।
 कृत्स्नं धातुचिह्नादिनिर्मितम् । सिद्धान्तशेखरे “तच्चिह्नं
 द्विविधं चेत्यस्यचक्षुः पत्रं तथा । प्रत्येकं त्रिविधं
 ज्ञेयं चिह्नं तदुभयात्मकम् । प्रासादि स्थापितं चिह्नमप्यत्र
 तच्छिलादिजम् । स्थापितमप्यत्र गेहे स्थिरं चिह्न-
 मयोजितम् । वस्तुभा तत स्थितं चिह्नं स्वयम्भु देवपाणि-
 तम् । धार्मिकं मानसं चिह्नं तेषां लक्षणमुच्यते ।
 नानाचिह्नसंयुक्तं नानावर्णमस्मिन् । अट्टमूलं
 यच्चिह्नं कर्कशं भुवि दृश्यते । तच्चिह्नं स्वयम्भु-
 तमपरं लक्षणमुच्यते । स्वयम्भुचिह्नमित्युक्तं तत्र
 नानाविधं पत्रम् । यज्ञाभयसक्तं चिह्नं वैष्णवं तदु-
 टाकृतम् । यज्ञाभयसक्तं चिह्नं कृष्णं चक्रात्मकम् ।
 शिरोयुक्तं तथाप्यत्र त्रिविधं वास्तवोदितम् । अष्टमांशं
 नैर्ऋतं चिह्नं वायवं चक्रात्मकम् । वायवं ध्वज-
 चिह्नं कौबेरं नदाम्बितम् । ईशानस्य त्रिशूलाभं को-
 कपाद्यादि निःसृतम् । स्वयम्भुचिह्नमाख्यातं सर्वथास्त-
 विधारदेः । मत्स्यपुराणे “इहा चिह्नं महेन्द्रस्य स्व-
 यम्भुतस्य पार्वति ! । सर्वदावविनिर्मुक्तः परे प्रकृति ली-
 यते” । यतेषां पूजाफलं तु तत्रैव “विशेषाच्छि-
 लं चक्रं भुक्तये चातुर्भुजः । पार्विं भुक्तये यत्तं चक्रं
 चातुर्भुजः । एवं वै दाह्यं ज्ञेयं धातुचिह्नं तथा
 पुनः । अथ चक्रोपदेष्टुं ज्ञेयं हेमं राक्षसपदं तत् ।
 पुनश्चिह्नं तावत् राक्षसायुःप्रवर्धनम्” यद्गुणं
 “पारदं महाभूतं सौभाग्याय च शोभकम् । चा-
 क्रात् सत्तुल्यं काकाटिकं सर्वकामदम्” । वी.मि.सूत-
 कलोत्तरदि “सर्वं फलप्रदा भूमिर्नयकदेव हि ।
 अनलाद्याः अतः शरीरं नयको विद्युद्वज्रकाः । रात्रौ
 प्रकाशकाः सर्वे विनाद्यावातधारिणः । नानावर्णस्तु
 विज्ञेया रवेर्मध्ये च रूपतः । यज्ञाद्याः स्फाटिकाद्याश्च
 शुद्धाद्यादिनिर्मितम् । सर्वकामप्रदं पुनं चिह्नं ता-
 काटिकं पत्रम्” । लक्षणसंज्ञके “गान्धर्वं सौभाग्यदं
 चिह्नं पौष्पं मुक्तिप्रदायकम्” । तथा “नानागुणोद्भवं
 चिह्नं नानाकामप्रदायकम् । सैकतं पुनर्दं चिह्नं सौ-
 भाग्याय च वाचकम् । अष्टादशैः त्रिंशत् भागं
 शतं वाचकम् । तात्कातिकं द्रिष्टुं कृत्वा यज्ञाभय-
 चरेत्” । तथा “कुक्षुरिकाया हो मागौ चत्वारस्त-
 नम्” । कुक्षुः पत्रं तत्रैव पश्चिमा च अष्टमम् ।

एतद्गै नम्यचिह्नं कृत्वा संपूज्य भक्तिः । शिवसा-
 युक्तमस्मिन् चिह्नेऽपि नमः । कार्यं पुण्यं
 चिह्नं स्वयम्भुवर्णितम् । नवखण्डं भरां भुक्त्वा
 गणेशोऽधिपतिर्भवेत् । रजोभिर्निर्मितं चिह्नं यः पूज-
 यति भक्तिः । विद्याधरपदं प्राप्तं पश्चात् शिवसमी भ-
 वेत् । श्रीकामो गोशक्तश्चिह्नं कृत्वा भक्ताः प्रपूजयेत् ।
 कप्येन कापिलेनैव गोमयेन प्रकल्पयेत् । कार्यं च
 पश्चिं चिह्नं यवगोधूमयाजितम् । श्रीकामः पुष्टिकाप-
 तुकामस्तदर्थवेत् । शिताम्बकमयं चिह्नं कार्यमा-
 रोन्मर्दनम् । वश्ये वस्यजं चिह्नं तले त्रिकुट्टा-
 मितम् । गणेशतमयं चिह्नं संपूज्य बुद्धिर्जनम् । लव-
 णेन च सौभाग्यं पार्विं सर्वकामदम् । कामदं त्रि-
 पिटोत्वं दण्डोत्वं मारुते अतम् । भक्तोत्वं सर्वकामदं
 शुद्धोत्वं मोतिवर्धनम् । गन्धोत्वं शुषं भूरिशङ्कोत्वं
 अष्टमम् । वायुपुरं वंशकरं गोमयं सर्वरोगदम् ।
 वैष्णवस्य चिह्नं सर्वशत्रुविनाशनम् । श्रीमते
 मारुते पिष्टवन्तं चिह्नं भुक्तम् । दारिद्र्यदं कुम्भोद्भूतं
 घटं अरुणतमम् । दधिद्वयोद्भवं चिह्नं कीर्तिवर्ध-
 नम् । धान्यदं धान्यजं चिह्नं फलोत्वं फलदं
 भवेत् । शुद्धोत्वं दिव्यमोतायुक्तं धान्यफलोद्भवं ।
 नवगीतोद्भवं चिह्नं कीर्तिसौभाग्यवर्धनम् । दूर्वा-
 काष्ठसंयुक्तं तपस्वविनाशनम् । लवणस्य चिह्नं
 कर्मायुर्भुक्तिवर्धनम् । आभयान् चतुर्धा त ज्ञेयं
 सामान्यचिह्नं गच्छपुं । “सर्वं नपिभवं अष्टं
 तम् वाजुपरिचिदे । यच्चिह्नं महाभूतं सौभाग्याय
 च शोभकम् । पुष्टिर्भुक्तं महाभूतं ज्योतिस्तोरसस्त-
 नम् । सार्धं कुक्षुस्तस्यै तैजसं कर्तव्यकालजम् । चन्द्रा-
 पीडं त्रिभुजिते स्फाटिकं सर्वकामदम् । मूलाख्य-
 मणिजं शतसंज्ञितं शौक्तिकं तथा । आभयं शीरकं ज्ञेयं
 रोगहृत्कोटिकोद्भवं । शुभकतं पुण्यं तीर्थं वैदूर्यं
 त्रिदण्डम् । श्रीं चक्रोद्भवं ज्ञेयं स्फाटिकं सर्वकाम-
 दम्” । वारसंज्ञके “महाभुक्तिप्रदं हेमं राजतं भूति-
 वर्धनम् । वारकूटं तथा कांश्चं श्रेष्ठं सामान्यचिह्न-
 दम् । लवणस्य चिह्नं शत्रूणां नाशने हितम् ।
 कीर्तिदं कांश्चं चिह्नं राजतं पुनर्वर्धनम् । पौष्पं
 भुक्तिकर्तृत्वं मित्रजं सर्वशत्रुदम् । काकोत्तर-
 तन्मम् । तत्रैव शिवनारदसंवादे “विदूषां चक्रं
 चिह्नं पूज्यं रजतसंज्ञकम् । हेमजं सत्यवर्धनं प्रा-